

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1801/2022
30.08.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници АА из ..., чији је пуномоћник Витомир Виторовић, адвокат из ..., против туженог Јавног предузећа „Пошта Србије“ Београд, чији је пуномоћник Вељко Грковић, адвокат из ..., ради поништаја решења, враћања на рад и исплате, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2677/21 од 16.11.2021. године, у седници одржаној дана 30.08.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ усваја ревизија тужиље, **УКИДАЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2677/21 од 16.11.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П1 1776/18 од 05.03.2021. године у одбијајућем делу којим је одлучено о тужбеном захтеву за исплату новчаног потраживања, подношења пријаве Републичком ПИО фонду и Републичком фонду за здравствено осигурање и уплату доприноса за обавезно социјално осигурање за период од 24.11.2017. године до 17.05.2018. године и у делу којим је одлучено о трошковима поступка и предмет у тим деловима враћа првостепеном суду на поновно одлучивање.

У осталом делу ревизија тужиље се **ОДБИЈА** као неоснована.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 1776/18 од 05.03.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиље којим је тражила да се поништи као незаконито решење туженог број ...-.../... од 20.04.2018. године којим је тужиљи, која је радила на радном месту ... самосталног одељења за ... РРЈ „...“, ПЈ ... отказан уговор о раду број ...-.../... од 03.06.2013. године са анексом број 1 уговора о раду од 1.10.2015. године, анексом бр.2. од 12.04.2016. године и анексом бр.3. од 04.01.2017. године због повреде радне обавезе. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље да се обавезе тужени да је врати на рад на наведено радно место шифра посла ...-... . Ставом трећим изреке, одбачен је тужбени захтев тужиље да се обавезе тужени да је распореди на

друго радно место одређено према квалификацијама тужиље, њеном радном искуству и стеченом знању, с тим да уколико тужени не испуни ову обавезу суд ће изрећи новчану казну туженом и одговорном лицу. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражено да се обавезе тужени да јој почев од 24.11.2017. године на име накнаде штете плати зараду предвиђену за то радно место, учешће у добити – профиту туженог, накнаду за неискоришћене годишње одморе све до повратка тужиље у радни однос, с тим што ће на сва напред наведена примања платити законску затезну камату од момента доспелости до исплате, као и Републичком фонду ПИО и Републичком фонду здравственог осигурања у Београду поднети пријаве за стаж на напред наведене периоде и платити све друштвене обавезе порезе и доприносе. Ставом петим изреке, обавезана је тужиља да туженом накнади трошкове поступка у износу од 27.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2677/21 од 16.11.2021. године преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П1 1776/18 од 05.03.2021. године у делу става првог изреке у погледу датума престанка радног односа, па је поништено решење туженог број ...-.../... од 20.04.2018. године и то делу и утврђено да је тужиљи престао радни однос дана 17.05.2018. године, а у осталом делу одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда.

Против другостепене пресуде тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреда одредаба парничног поступка, погршно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11... 10/23), Врховни суд је оценио да је ревизија тужиље делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је била у радном односу код тужене на пословима радног места ... самосталног одељења за ... РРЈ „...“, ПЈ Решењем туженог број ...-.../... од 20.04.2018. године престао јој је радни однос 24.11.2017 године отказом уговора о раду од 03.06.2013. године са анексом број 1 уговора о раду од 1.10.2015. године, анексом бр.2. од 12.04.2016. године и анексом бр.3. од 04.01.2017. године, применом члана 179. став 2. тачка 5. Закона о раду и члана 101. став 1. тачка 3. Колективног уговора за ЈП „Пошта Србије“ Београд („Службени гласник РС“ бр.14/15 и 28/16), а због неоправданог узастопног изостајања са рада најмање четири радна дана у току месеца новембра 2017. године и надаље. Тужиљи је решењем туженог од 12.06.2017. године одобрено одсуство са рада без накнаде у периоду од 17.06.2017. до 17.11.2017. године, са обавезом да се врати на рад првог наредног радног дана након истека неплаћеног одсуства односно 20.11.2017. године. О разлозима свог недоласка на рад није обавестила свог непосредног руководиоца, нити је своје одсуствовање са рада за наведени период оправдала одговарајућом документацијом. Из дневне евиденције присутности на раду и одсуства са

рада утврђено је да је тужила у периоду од 21.11.2017. до 29.11.2017. године у рубрици „долазак на рад и одлазак са посла“ уписана као неоправдано одсутна. Тужила је генералном директору тужене упутила 18.11.2017. године захтев да јој се одобри наставак коришћења неплаћеног одсуства почев од 20.11.2017. до 11.05.2018. године, ради неге болесног члана уже породице, који је уручен 20.11.2017. године.

Поводом тог захтева, тужили је достављен одговор од стране директора Функције управљања кадровима и корпоративне одговорности од 22.11.2017. године којим је обавештена и упућена да захтев за коришћење неплаћеног одсуства достави помоћнику директора Подручне јединице „...“ са потребном медицинском документацијом ради одлучивања о оправданости траженог одсуства, с обзиром на то да према Одлуци о преносу овлашћења ЈП „Пошта Србије“ од 18.08.2017. године, одлуку о праву на неплаћено одсуство за запослене у организационом делу којим руководи, доноси помоћник директора подручне јединице. Наведеном одлуком туженог у тачки 6. става 2, прописано је овлашћење директора регионалних радних јединица предузећа, да за све запослене у регионалној јединици обављају послове из тачке 5. став 2. подтачка 6. те одлуке, а којом је предвиђено да се овлашћују директори функција, пратећих функција и директори предузећа за запослене у организационом делу, да доносе решења о праву на новчану накнаду за неискоришћени годишњи одмор у складу са чланом 76. Закона о раду, неплаћеном одсуству као и мировања радног односа. У допуни захтева од 28.11.2017. године упућен генералном директору тужене, тужила је доставила нову медицинску документацију.

Тужени је донео упозорење од 30.11.2017. године о постојању разлога за отказ уговора о раду, јер је тужила својим нечињењем, односно пропуштањем да се јави на рад 20.11.2017. године и надаље, неоправдано изостала са рада четири радна дана у току месеца чиме је учинила повреду радне обавезе из члана 101. став 1. тачка 3. Колективног уговора туженог у вези члана 179. став 2. тачка 5. Закона о раду. Уручење упозорења од 30.11.2017. године покушано је на адресу пребивалишта тужиле ул. ... бр. (која је означена и у захтеву за продужење неплаћеног одсуства) на којој су јој и раније слата и уручивана писмена и то препорученим пошиљкама дана 01.12.2017. године и 13.12.2017. године, са остављеним извештајем за испоруку у пошти Београд, а по истеку рока чувања са констатацијом „није тражио“, наведене пошиљке враћене су туженом. Након тога, упозорење је 22.11.2017. године истакнуто на огласним таблама у седишту ПЈ „...“ ..., где је тужила обављала рад и седишту РРЈ „...“ ..., а скинуто је са огласне табле 03.01.2018. године о чему је тужени послодавац сачинио службену белешку. У складу са захтевом тужиле (од 26.03.2018. године) поднет доставној пошти ... Београд (према адреси становања ул. ... бр. ...) да јој се све припеле пошиљке шаљу на ново одредиште на адресу ул. ... бр., тужили је на тој адреси достављено решење о отказу уговора о раду 17.05.2018. године, које је непосредно примио отац тужиле. У поступку је изведен доказ вештачењем на околност утврђивања висине траженог новчаног потраживања, на који је тужила имала примедбе.

На основу тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је применом члана 179. став 2. тачка 5. Закона о раду и члана 101. став 1. тачка 3. Колективног уговора туженог („Службени гласник РС“, бр. 14/15 и 28/16) оценио да је тужила учинила повреду радне обавезе која јој је стављена на терет, због тога што је неоправдано изостала са рада најмање

четири радна дана у току месеца новембра 2017. године чиме су се стекли услови за отказ уговора о раду. Тужила је била дужна да се врати на рад све док се не донесе одлука којом се дозвољава продужење неплаћеног одсуства, а у супротном њено одсуство сматра се самовољним одсуствовањем са рада. Оспорено решење донето је у законом превиђеном поступку у смислу члана 180. и 185. Закона о раду, с обзиром на то да је тужили два пута покушана достава упозорења о постојању разлога за отказ уговора о раду на адресу пребивалишта коју је пријавила кадровској служби, а које су биле безуспешне, након чега је упозорење истакнуто на огласним таблама у ПЈ "...“ ... и седишту РРЈ „...“, ..., ...“ ..., што је констатовано службеном белешком туженог. Из изнетих разлога је одбијен тужбени захтев тужиле за поништај решења о престанку радног односа, као и захтев за враћање на рад и исплату накнаде штете због изостале зараде услед незаконитог престанка радног односа од 24.11.2017. године до враћања на рад, учешћа у доботи-профиту туженог, накнаду за неискоришћени годишњи одмор и уплату доприноса за обавезно социјално осигурање, имајући у виду да ти захтеви зависе од одлуке о законитости престанка радног односа.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда да су наступили услови за примену отказног разлога за престанак радног односа и да је тужила својом кривицом учинила повреду радне обавезе која јој је стављена на терет, те да је оспорено решење донето у законито спроведој процедури. Имајући у виду да је у оспореном решењу о отказу уговора о раду утврђен дан престанка радног односа 24.11.2017. године, а да је исто достављено 17.05.2018. године од када производи дејство, то је применом одредбе члана 185. став 5. Закона о раду, првостепена пресуда делимично преиначена и поништено је као незаконито решење туженог у погледу датума престанка радног односа и утврђено да је тужили престао радни однос дана 17.05.2018. године, а у преосталом делу је потврђена првостепена пресуда.

Врховни касациони суд налази да се неосновано ревизијом указује на погрешну примену материјалног права код одлучивања о захтеву за поништај решења о престанку радног односа.

Чланом 179. став 2. тачка 5. Закона о раду је прописано да послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који својом кривицом учини повреду радне обавезе утврђену општим актом, односно уговором о раду. Према члану 101. став 1. тачка 3. Колективног уговора ЈП „Пошта Србије“ („Службени гласник РС“, бр. 14/15 и 28/16) поред законом прописаних повреда радних обавеза, послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који својом кривицом учини повреду радне обавезе ако неоправдано изостане са рада најмање пет радних дана у току године или неоправдано узастопно изостане са рада најмање четири радна дана у току месеца.

Према утврђеном чињеничном стању, након одлуке послодавца којом је одобрено одсуство са рада без накнаде у периоду од 17.06.2017. до 17.11.2017. године применом члана 78. Закона о раду и члана 28. Колективног уговора туженог, тужила се није вратила првог наредног радног дана након истека одобреног неплаћеног одсуства дана 20.11.2017. године и у наредним радним данима узастопно до 23.11.2017. године, а о разлозима свог недоласка на рад није обавестила свог непосредног руководиоца, нити је своје

одсуствовање са рада за наведени период оправдала одговарајућом документацијом, чиме су се стекли услови за примену отказног разлога предвиђеног општим актом послодавца, који је био у примени у време учињене повреде радне обавезе и покретања поступка отказа.

Према одредби члана 78. Закона о раду послодавац може запосленом да одобри одсуство без накнаде зараде (неплаћено одсуство), за које време запосленом мирују права и обавезе из радног односа, ако за поједина права и обавезе законом, општим актом и уговором о раду није друкчије одређено. У конкретном случају колективним уговором код послодавца превиђено је у којим случајевима и за које време послодавац може запосленом да одобри одсуство без накнаде зараде. Стога, неплаћено одсуство је законом дозвољена могућност запосленог да одређени временски период буде одсутан са рада, због чега запосленом ово право не припада аутоматски по самом закону и општем акту. Предуслов за остваривање овог права јесте постојање захтева запосленог за одобравање неплаћеног одсуства у писаној форми за конкретан период, о коме послодавац одлучује и мора бити одобрено одлуком (решењем) послодавца.

Одобравање овог одсуства не представља обавезу послодавца, већ његово дискреционо право и зависи од потреба запосленог с једне стране и потреба послодавца за присуством запосленог на раду, с друге стране. Због тога, подношење захтева није довољно да би запослени остварио право на неплаћено одсуство сматрајући да ће одсуство бити одобрено, већ то право мора бити засновано на одлуци послодавца у складу са општим актима послодавца, због чега су у конкретном случају без утицаја ревизијски наводи којима се оспорава поступак одлучивања о том захтеву тужиље.

По протеку времена на које је неплаћено одсуство одобрено запослени је у обавези да се врати на рад код послодавца оног дана (датума) који је утврђен решењем послодавца којим је остварио то право, што у конкретном случају тужиља није учинила 20.11.2017. године, а ни у наредним радним данима (најмање четири узастопна дана) током новембра 2017. године. С тим у вези, када се ради о неплаћеном одсуству са рада као у конкретном случају, закон не предвиђа право и могућност запосленог да се у року од 15 дана врати на рад код послодавца по истеку одобреног одсуства, како је то предвиђено у случајевима истека рока мировања радног односа из одредаба члана 79. Закона о раду и неплаћеног одсуства из члана 100. истог закона, а све у вези члана 179. став 1. тачка 3. наведеног закона.

Из изнетих разлога правилно је становиште нижестепених судова да је тужиља била дужна да се врати на рад све док се не донесе одлука којом се дозвољава продужење неплаћеног одсуства, те да се у супротном њено одсуство сматра се самовољним одсуствовањем са рада.

Имајући у виду наведено, по оцени Врховног касационог суда, правилан је закључак нижестепених судова да су се у радњама тужиље стекла обележја повреде радне обавезе из члана 179. став 2. тачке 5. Закона о раду и члана 101. став 1. тачка 3. Колективног уговора ЈП „Пошта Србије“, због чега је побијаним решењем тужене законито отказан уговор о раду. Такође, са становишта правилне примене одредбе члана 185. став 5. Закона о раду другостепени суд је делимичним преиначењем првостепене пресуде поништио као незаконито решење туженог у погледу датума престанка радног односа и утврдио да је

тужиљи престао радни однос дана 17.05.2018. године, када је оспорено решењу о отказу уговора о раду достављено тужиљи, од када коначна одлука послодавца производи дејство.

Неосновано се наводима ревизије оспорава да предметно решење о престанку радног односа није донето у законом предвиђеном поступку, с обзиром на то да је у складу са одредбама члановима 180. и 185. став 2, 3. и 4. Закона о раду, пре отказа уговора о раду, тужена тужиљу писаним путем упозорила на постојање разлога за отказ. Како је тужиља одсуствовала са рада, уручење упозорење од 30.11.2017. године покушано је два пута препорученим пошиљкама на адресу пребивалишта тужиље ул. ... бр. (која је означена и у захтеву за продужење неплаћеног одсуства) на којој су јој и раније слата и уручивана писмена и то дана 01.12.2017. године и 13.12.2017. године, са остављеним извештајем за испоруку у пошти Београд, а по истеку рока чувања са констатацијом „није тражио“, наведене пошиљке враћене су туженом.

Како је лично достаљање било безуспешно, тужени је на основу члана 184. став 4. Закона о раду упозорје истакао на огласну таблу 22.12.2017. године у седишту РРЈ „...“ у ... и седишту ПЈ „...“ где је тужиља обављала рад. По истеку рока од осам дана упозорење је скинуто са огласне табле 03.01.2018. године о чему је тужени послодавац сачинио службену белешку, чиме се сматра да је достављање уредно извршено, од када је тужиљи отпочео рок од најмање осам дана ради изјашњења на наводе из упозорења. Наводи ревизије да је та документација (упозорје) достављена 04.01.2018. године организационом делу туженог у седишту у Београду и да јој је тиме повређено право на одбрану и изјашњење на наводе из упозорења нису основани јер је послодавац решење о отказу уговора о раду донео 17.05.2018. године након истека тог рока предвиђеног чланом 180. став 1. Закона о раду, а како се према члану 185. став 4. истог закона сматра да је упозорење уредно достављено, то побијаним решењем уговор о раду није ретроактивно отказан. Донето упозорење садржи чињенични основ са описом радње који представља повреду радне обавезе (уз навођење времена, места и начина извршења), као и правну квалификацију отказног разлога, па како је решење о отказу уговора о раду засновано на истом чињеничном и правном основу, то постојати идентитет између тих аката послодавца. Осим тога, неосновани суд наводи ревизије да је оспорено решења о отказу уговора о раду донело неовлашћено лице в.д. директор јавног предузећа коме је функција престала у 2017. године, а код утврђења да је исто лице у време доношења тог решења уписано у регистру привредних друштва које се води код Агенције за привредне регистре, те да судови у конкретном спору нису надлежани да одлучују и цене именовање и разрешење вршиоца дужности директора јавних предузећа, како то правилно закључују нижестепени судови.

Из изнетих разлога, по налажењу Врховног суда правилно су нижестепени судови применили материјално право када су одбили тужбени захтев тужиље јер је учинила повреду радне обавезе која је прописана општим актом као отказни разлог, због чега је постојао оправдан разлога за доношење решења о отказу уговора о раду са анексима, при том имајући у виду да је и поступак отказа од стране послодавца спроведен у складу са напред наведеним законским одредбама. Како је тужиљи законито отказан уговор о раду са анексима, то нема основа да тужиља буде враћена на рад код тужене у смислу члана 191.

Закона о раду, нити основа за исплату тражених новачних потраживања и уплату доприноса за период након утврђења престанка радног односа дана 17.05.2018. године.

На основу изнетог, Врховни суд је применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

У погледу тужбеног захтева тужиље који се односи на исплату накнаде штете због изостале зараде, учешћа у добити-профиту туженог, накнаду за неискоришћени годишњи одмор и уплату доприноса за обавезно социјално осигурање, а код утврђења да је тужиљи престао радни однос дана 17.05.2018. године, Врховни суд налази да је због погрешне примене материјалног права, чињенично стање непотпуно утврђено у односу на основ и услове одговорност туженог за исплату траженог новчаног потраживања и уплату доприноса за обавезно социјално осигурање, а затим и висине тих потраживања за период од 24.11.2017. године до 17.05.2018. године. С тога ће у поновном поступку првостепени суд употпунити чињенично стање имајући у виду изнете примедбе, а затим донети правилну и закониту одлуку и одлучиће о трошковима целог поступка.

Из изнетих разлога, Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић